

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل منطقه آزاد چابهار به نقل از ایسنا، در یادداشت حسام الدین یوسفی آمده است: پروژه ساخت شهر فرودگاهی چابهار بعد از نزدیک دو دهه وقفه و البته دو بار کلنگ‌زنی ناموفق و نیمه‌کاره، در روزهای پایانی سال ۹۷ به تصویب هیات وزیران رسید و پس از طی مراحل فنی و اداری، در تیرماه ۹۹ وارد فاز اجرایی شد. آغاز به کار یک شهر فرودگاهی در تنها بندر اقیانوسی ایران که به اذعان کارشناسان، می‌تواند نقطه عطفی در بهبود زندگی مردم منطقه و توسعه اقتصادی سواحل مکران باشد، در روند اجرا، اما با مخالفت‌هایی روبه‌رو شده است. مخالفت‌هایی که در گام نخست، این پرسش‌ها را به ذهن متبادر



می‌سازد که از اساس ضرورت ساخت شهر فرودگاهی چیست؟ شهرهای فرودگاهی با تکیه بر چه مزیت‌هایی، توسعه جامعه پیرامونی خود را محقق می‌کنند؟ کدام تجربه‌های موفق جهانی، الگوی چابهار برای ساخت و توسعه شهر فرودگاهی به شمار می‌روند؟ و ...

مقاله حاضر که برگرفته از کتاب global airport cities است، فارغ از آراء و نظرات موافق و مخالف ساخت شهر فرودگاهی چابهار، نقش، کارکردها و ظرفیت‌های شهرهای فرودگاهی را در توسعه اقتصادی و اجتماعی بررسی کرده و چند نمونه موفق شهر فرودگاهی در جهان را موردکاوی می‌کند.

عوامل تعیین‌کننده ایجاد شهرهای فرودگاهی

شهرهای فرودگاهی با فرم‌های فضایی متنوع مبتنی بر پیش‌بینی در مورد اراضی موجود و همین‌طور حمل‌ونقل زمینی، ظهور و تکامل تدریجی پیدا کرده‌اند، ولی عملاً در پاسخ به چهار عامل اصلی به وجود می‌آیند که عبارتند از:

- نیاز فرودگاه‌ها به ایجاد منابع درآمدی جدید غیرپروازی به منظور رقابت بیشتر و همین‌طور انجام بهتر امور متداول مرتبط با هوانوردی

- تقاضای بخش تجاری برای دستیابی به اراضی اداری با قیمت مناسب و قابل دسترسی

- افزایش ترافیک مسافری و باری ایجاد شده از سوی فرودگاه‌های اصلی و کانونی

- عملکرد فرودگاه‌ها به‌عنوان واسطه و تسهیل‌گر و نیروی جاذبه‌ای برای رونق کارهای برون فرودگاهی.

- طیف گسترده تاسیسات تجاری شهر فرودگاهی

متداول‌ترین تاسیسات تجاری سمت پروازی و سمت غیرپروازی شهرهای فرودگاهی در موارد زیر جای می‌گیرد:

- رستوران‌ها، خدمات تهیه غذا و دیگر خدمات غذایی

- فروشگاه‌های خرده‌فروشی مارک‌های بین‌المللی و کالاهای خاص

- بانک‌ها و صرافی‌ها

- فروشگاه‌های معاف از حقوق گمرکی

- سالن‌های پذیرایی خطوط هوایی مختلف

- اتاق‌های جلسات اختصاصی

- هتل‌ها و امکانات اقامتی

- ساختمان‌های اداری و دفتری

- مراکز همایشی و نمایشگاهی

- مراکز فرهنگی مانند موزه‌ها، گالری‌های هنری و سینماها

- امکانات تفریحی مانند زمین‌های گلف، پیست مسابقات و بازی‌ها

- خدمات رفاهی شخصی و خانوادگی مانند سالن ورزش، ماساژ و مهدکودک روزانه برای کارکنان فرودگاه و مسافران

- امکانات پزشکی و سلامتی

- فروشگاه‌های عرضه مستقیم کالا برای مسافران و افراد محلی

- مجتمع‌های تجاری، مکان برگزاری حراج‌ها و مبادلات بازرگانی

- صنایع مرتبط با هوانوردی مانند نگهداری، رفع نواقص فنی و تعمیرات اساسی هواپیما

- تدارکات و توزیع، مانند تاسیسات سردخانه‌ای برای نگهداری مواد و کالاهای فاسدشدنی و منجمد و ایجاد ارزش افزوده مانند

برچسب‌گذاری، بسته‌بندی و آزمایش مناطق آزاد تجاری، مناطق ویژه اقتصادی و انبارهای نگهداری کالاهای گمرکی.

مسیر تجارت جهانی از شهرهای فرودگاهی می‌گذرد

آنچه باعث پیشرفت شهرهای فرودگاهی می‌شود مزایایی است که برای کسب‌وکار در شبکه اقتصادی جهانی پرسرعت جدید، ایجاد می‌کنند. شهر فرودگاهی در صدد اثبات این موضوع است که برای بخش خصوصی، جلب دفاتر مرکزی شرکت‌های منطقه، ایجاد شعبه‌های نمایندگی و موسسات مبتنی بر دانش که کارکنان حرفه‌ای و متخصصی دارند که باید به طور مرتب به سفرهای دور بروند، مکان مناسب و ویژه‌ای است.

افرادی که برای کسب‌وکار سفر می‌کنند، ترجیح می‌دهند از فرودگاه‌هایی رفت‌وآمد کنند که مزایای قابل توجهی در اختیار آنها می‌گذارد. مزایایی مانند دسترسی به فرودگاه‌های عمده و مهم با انتخاب‌های بیشتر از نظر پروازها و مقصدها، بهره‌مندی از قابلیت آسان تغییر

برنامه سفر و اجتناب از هزینه اقامت‌های شبانه در هتل‌ها، تاثیر بسزایی در جلب مسافران تجاری دارد.

شرکت‌های متخصص در زمینه فنآوری مخابرات و اطلاعات و دیگر صنایع مرتبط با فنآوری‌های مدرن، معتقدند که دسترسی هوایی بسیار حائز اهمیت است. تعداد سفرهای هوایی متخصصان کارهای دانش‌محور و متکی به فنآوری‌های نوین، نسبت به افراد دیگر، بسیار زیاد بوده و روز به روز هم در حال افزایش است.

شهر فرودگاهی، مزایای بی‌ظنیری نیز برای بسیاری از تولیدکننده‌ها به همراه دارد. امروزه، تولیدکنندگان بزرگ و به‌نام دنیا از فنآوری اطلاعاتی پیشرفته و حمل‌ونقل سریع‌السير برای برآورده کردن نیازهای منحصر به فرد مشتریان استفاده می‌کنند. این شرکت‌ها، سامانه‌های تولیدی سریعی را ایجاد می‌کنند که آن‌ها را به تامین‌کنندگان مواد اولیه و همین‌طور مشتریان سراسر جهان مرتبط می‌کند و این امکان را فراهم می‌کند تا به تامین‌کنندگان مواد اولیه دسترسی پیدا کرده و محصولات مونتاژ شده را در زمان مشخص، به موقع و پیوسته ارسال کنند.

قابلیت یک تولیدکننده در برآوردن درخواست‌های مشتری به عوامل متعددی از جمله، وجود یک شبکه فراگیر ارسال هوایی بستگی دارد که شهر فرودگاهی همان شبکه فراگیر هوایی در اختیار تولیدکننده قرار می‌دهد. این نوع شبکه، به عنوان یک نیاز و الزام برای تولید محصولات که زمان در آن‌ها بسیار با اهمیت است و همین‌طور رشد و توسعه بخش توزیع، ایجاد و تقویت شده است. شبکه ارسال زمینی به هوایی که عمدتاً نزدیک فرودگاه است، این امکان را به تولیدکنندگان می‌دهد که میزان موجودی انبارهای خود را به حداقل رسانده، چرخه تولید را کوتاه‌تر کرده و دسترسی سریعی به نهاده‌های جدید مورد نیاز برای محصولات سفارشی مشتریان که خود ایجاد ارزش افزوده می‌کند، پیدا کنند.

استراتژی‌های درآمدی شهرهای فرودگاهی

پنج استراتژی اصلی درآمدی غیرپروازی یعنی «بهبود کیفیت خدمات»، «جذب و ایجاد ارزش»، «تغییر ساختار فرآیند کسب‌وکار»، «تلفیق و تکامل افقی و عمودی» و «تنوع عملکردها»، در حال نفوذ به حیطه فرودگاه‌داری و استراتژی شهرهای فرودگاهی هستند. این استراتژی‌ها با یکدیگر همپوشانی داشته و برای ایجاد بسیاری از عناصر شهرهای فرودگاهی، با یکدیگر تلفیق می‌شوند.

با نگاهی جامع‌تر متوجه می‌شویم که با افزایش ترافیک هوایی، مجموعه نیازهای مسافران، موسسات و صاحبان محموله‌ها نیز گسترده‌تر شده و امکان افزایش خدمات هم به همین منوال فراهم می‌شود.

محرکه یک مسافر کسب و کار، ملاقات رودررو با کارفرماها و یا افراد مرتبط با حرفه‌اش است. اگر این ملاقات بتواند در فرودگاه و یا در نزدیکی آن صورت پذیرد، زمان و هزینه سفر می‌تواند به حداقل برسد. هنگامی که هزینه به حداقل و نفع به حداکثر برسد، پرواز به آن مکان افزایش پیدا می‌کند؛ تاسیسات شهر فرودگاهی موجب کاهش هزینه‌های برگزاری ملاقات‌ها و کنفرانس‌ها و قرارهای تجاری می‌شود.

طرح‌های بلندپروازانه در آسیا

بلندپروازانه ترین طرح‌های شهرهای فرودگاهی، بی‌تردید در آسیا دیده می‌شوند. پس از فرودگاه‌های سنگاپور، هنگ‌کنگ و اینچئون، فرودگاه بین‌المللی کوالالامپور، به گونه‌ای طراحی شده که نه تنها یک شالوده هوانوردی، بلکه یک مرکز کشش بازرگانی برای «سوپر

کریدور تجاری» است. در خاورمیانه، دبی پیشرو آشکار در احداث شهر فرودگاهی بوده است. دبی با استفاده از موقعیت جغرافیایی خود بین آسیا و اروپا و نزدیک بودن به دیگر بازارهای عمده منطقه خلیج فارس، یکی از موفق‌ترین شهرهای فرودگاهی را ایجاد کرده است.

مروری بر چند تجربه بین‌المللی

۱ - شهر فرودگاهی آتن

شهر فرودگاهی آتن مانند یک کاتالیزور برای توسعه بلندمدت کسب و کار و به عنوان یک سکوی تجاری برای بیش از ۳۰۰ موسسه که ارتباط مستقیمی با عملیات فرودگاه دارند اداره می‌شود. شهر فرودگاهی آتن از نظر زیباشناسی دارای جذابیت بوده و بازدیدکنندگان را به گذراندن وقت خود در یک محیط جذاب ترغیب می‌کند. افزون بر این، زیرساخت فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات این امکان را در اختیار می‌گذارد تا کسب و کار خود را به طور کارآمد و موثری انجام دهند.

این فرودگاه به مجرد افتتاح، به طور خودکار حدود ۳,۳۰۰ شغل جدید ایجاد کرد و با توسعه بعدی خرده‌فروشی‌ها و بخش املاک، بیش از ۱۶ هزار شغل در مجموعه فرودگاهی ایجاد شد که شهر فرودگاهی آتن را به یکی از بزرگ‌ترین پیشرفته‌های استخدامی در کشور یونان تبدیل کرد.

شهر فرودگاهی آتن، یکی از فرودگاه‌های اصلی اروپا، یک فرودگاه چندنقشی است که به یکی از آینده‌دارترین پیشرفته‌های رشد، توسعه و استخدام کشور یونان تبدیل شده است. تاثیر اقتصادی این فرودگاه برای اولین بار در مطالعاتی که توسط دانشگاه اقتصاد و کسب‌وکار آتن به انجام رسید، روشن شد. یافته‌های اصلی این مطالعات نشان دادند که این فرودگاه یک سرمایه اصلی برای اقتصاد یونان است که تاثیر قابل توجهی در استخدام، تاسیس شرکت‌ها و همچنین گردشگری در سطح محلی و ملی دارد.

۲ - شهر فرودگاهی پکن

با یک اقتصاد در حال رشد سریع و یک صنعت هوانوردی که با سرعت غیرقابل باوری در حال گسترش است، تعجب‌آور نیست که فرودگاه بین‌المللی به دنبال تثبیت موقعیت خود به عنوان کانون پیشرو تدارکات هوایی باشد و توسعه شهر فرودگاهی، مصدق تحقق این هدف است. شهر فرودگاهی پکن در روند توسعه خود، سالانه ۱۹ میلیون دلار به منطق پیرامونی کمک مالی کرده و زمینه ایجاد ۵۰۰ هزار شغل را فراهم کرده است.

ایجاد شهر فرودگاهی پکن، توسط فرودگاه و پارک تدارکاتی شهر فرودگاهی که مسوولیت برنامه‌ریزی، ساخت‌وساز و مدیریت پارک تدارکاتی باری را بر عهده دارد، پیش می‌رود. هنگامی که شهر فرودگاهی پکن به‌طور کامل تثبیت شود، یک ساختار عظیم معماری چندمنظوره با محوریت فرودگاه، حمل‌ونقل هوایی یکپارچه، تدارکات، مراکز خرید، جهانگردی، تفریحاتی و توسعه صنعتی خواهد بود.

پارک تدارکاتی شهر فرودگاهی علاوه بر تقویت قابلیت‌های تجزیه و تفکیک، بسته‌بندی و حمل محموله‌های باری فرودگاه بین‌المللی پکن، موجب پیشرفت توسعه اقتصادی نواحی شون بی، چائویانگ و تونگ ژو و همچنین وضعیت رقابتی بین‌المللی پکن خواهد شد.

۳- شهر فرودگاهی کوالالامپور

با اینکه فرودگاه بین‌المللی کوالالامپور هم یکی از چهارراه‌های اصلی مسافری آسیا بود، ولیکن چشم‌انداز آن فراتر از این بود که تنها مکانی برای مقصدهای پروازی مسافران باشد. از آنجا که فرودگاه‌ها هرچه بیشتر به یک حلقه مهم‌تر ارتباط با بازارهای جهانی و یک عامل تعیین‌کننده رقابتی کشورها تبدیل می‌شوند، اراضی ۶ هزار هکتاری فرودگاه بین‌المللی کوالالامپور فرصت منحصر به فردی در اختیار آن گذاشت تا خود را به عنوان یک سکوی برای کسب‌وکار و تجارت بین‌المللی، معرفی و تثبیت کند.

شهر فرودگاهی کوالالامپور پاسخ روشنی به کسب سهم از بازار جهانی لجستیک بود که دست کم ۲۲ هزار فرصت شغلی را به مناطق همجوار داد. این شهر فرودگاهی از طریق فراهم کردن املاک و مستغلات تجاری، یک مقصد برای کسب‌وکارها و همایش‌های بین‌المللی و وارد شدن به بازار تامین کالا از طریق حمل محموله‌های باری، انبارداری و امکانات و تاسیسات پشتیبانی توانست تا با حداکثر ظرفیت بالقوه از درآمدهای غیرهوانوردی استفاده کند.

شهر فرودگاهی بین‌المللی کوالالامپور، با ایجاد ثروت جدید برای ناحیه از طریق افزایش امکانات بالقوه یک فرودگاه با کلاس جهانی در فرودگاه بین‌المللی کوالالامپور، بستر توسعه مناطق پیرامونی فرودگاه را فراهم کرد. در عین حال شهر فرودگاهی کوالالامپور خود را نسبت به محیط‌زیست مسوول و متعهد دانسته و هرگونه ساخت و ساز برنامه‌ریزی شده‌ای که بر زیستگاه‌های محلی تاثیر بگذارند را مورد توجه قرار می‌دهد. حفظ اعتبارنامه‌های سبز و حصول اطمینان از پایداری بلندمدت فرودگاه بین‌المللی کوالالامپور حائز اهمیت بسیار است.

۴- شهر فرودگاهی فرانکفورت

تبدیل فرودگاه فرانکفورت از دروازه اصلی کشور آلمان به یکی از قطب‌های بزرگ اروپایی، کار بسیار برجسته‌ای بوده است که با ساخت شهر فرودگاهی محقق شده است. این فرودگاه بیشترین تعداد کارکنان در یک محل را دارد و موفق شده است که تبدیل به یکی از مهمترین و پررونق‌ترین شهرهای فرودگاهی جهان شود. امروزه بالغ بر ۸۰ هزار نفر به طور مستقیم در شهر فرودگاهی فرانکفورت مشغول به کار هستند.

اهداف شهر فرودگاهی فرانکفورت برای رشد اقتصادی بر سه پایه اصلی استوار بوده است:

- تثبیت در فرودگاه فرانکفورت؛ تمرکز بر امتیاز بالای هوانوردی و امور اجرایی زمینی، تحکیم روابط با مشتریان کلیدی و به حداکثر رساندن بهره‌وری و کارایی.

- گسترش و افزایش ظرفیت؛ گسترش و نوسازی پایانه‌های فرودگاه و محل‌های خرده‌فروشی و توسعه املاک و مستغلات.

- توسعه بیرونی؛ صادر کردن توانایی‌ها و مهارت‌های فرودگاهی به سایر نقاط جهان و همچنین جذب و اداره فرودگاه‌ها و پایانه‌های مسافری و اخذ قراردادهای مدیریتی و ارائه خدمات.

- شهر فرودگاهی فرانکفورت که بر پایه نقش‌آفرینی در حمل مسافر و کالا توسعه یافته، تبدیل به بزرگ‌ترین مجتمع استخدامی آلمان در

یک نقطه متمرکز شده است، طوری که از دیگر مجتمع‌های صنعتی و قدیمی آلمان چون فولکس واگن در وولفسبرگ هم پیشی گرفته است.

– شهر فرودگاهی فرانکفورت از نوآوران و مصرف‌کنندگان پیشرو در زمینه فناوری پیشرفته در دنیای سیار امروزی بوده و همانند یک آهن‌ریا در جذب و پیاده‌سازی فن‌آوری‌های نو، محصولات و ایده‌های جدید عمل می‌کند. به‌علت وجود و تمرکز شرکت‌های نرم‌افزاری، به این منطقه لقب «دره سیلیکون آلمان» را داده‌اند.

۵ – شهر فرودگاهی هلستینکی فنلاند

شهر فرودگاه هلستینکی یک چهارراه کلیدی چندمنظوره بین اروپا و آسیا و همچنین بین اروپای غربی و شرقی بوده و یکی از پیشرفته‌های اصلی رشد اقتصادی آتی فنلاند است. این شهر فرودگاهی از نظر ارتباطات رتبه دوم را در اروپای شمالی دارد و فرصت اشتغال را برای ۳۰ هزار نفر فراهم کرده است.

این شهر فرودگاهی برای توسعه حرکت هواپیماهای دورپرواز شکل گرفت و اکنون یکی از مزایای اصلی، این است که این فرودگاه سریع‌ترین مسیر برای رسیدن به ۱۰ مقصد در چین، ژاپن، کره، تایلند، هند و نیویورک است. این شهر فرودگاهی با استفاده از شبکه‌ای بسیار کارآمد و پروازهای متعدد، آسیا و اروپا را به یکدیگر متصل می‌کند. بر خلاف سایر فرودگاه‌های پرازدحام، شهر فرودگاهی هلستینکی، پایانه‌های خود را طوری طراحی کرده است تا محیطی زیبا و آرام‌بخش برای مسافران ایجاد شود. چنانکه در پروژخ توسعه شهر فرودگاهی، از بخش جدیدی از پایانه پروازهای طولانی خود پرده‌برداری کرد که در این بخش الحاقی که هزینه ساخت آن ۱۵۰ میلیون یورو بود، محلی لوکس برای استراحت و تمدد اعصاب ایجاد شده است. تمرکز بر نوآوری و کارآیی مسافرت، فلسفه ساخت این طرح توسعه بود.

۶ – شهر فرودگاهی اینچئون

شهر فرودگاهی بین‌المللی اینچئون نمونه موفق در هوانوردی تجاری است. این فرودگاه هم یک قطب مسافری پررونق و هم یکی از پیشرفته‌ترین شهرهای فرودگاهی جهان است. این شهر فرودگاهی از نظر ارائه خدمات مسافری، بالاترین رتبه را در جهان دریافت کرده است. بر اساس جایزه اهدا شده توسط شورای بین‌المللی فرودگاه‌ها، این فرودگاه پنج سال متوالی موفق به دریافت جایزه «کیفیت خدمات فرودگاهی» شده است. شهر فرودگاهی اینچئون نزدیک به ۵۰ هزار نفر را مشغول به کار کرده است.

تاسیسات پیشرفته شهر فرودگاهی اینچئون، به عنوان یک دروازه بین‌المللی و تجاری، موجب اعتبار این فرودگاه در سراسر جهان شده و بر موقعیت رقابتی آن افزوده است. تاسیسات موجود در این فرودگاه به پردازش سریع و مناسب مسافران خروجی و ورودی کمک فراوانی می‌کند. همچنین فرهنگ منحصر به فرد و جاذبه‌های هنری و امکانات رفاهی باعث می‌شوند تا مسافران تجربه خوبی از سفر خود داشته باشند. این فرودگاه، از نظر میزان بار جابجا شده دارای رتبه دوم و از نظر حجم مسافران بین‌المللی دارای رتبه دوازدهم در جهان است.

شهر فرودگاهی اینچئون، یک منطقه آزاد اقتصادی با مزایای مالیاتی و معافیت‌های گمرکی خاص، در جزیره یونگ‌جونگ قرار گرفته است. این فرودگاه بهترین محل برای کسب درآمدهای غیرهوانی است و موجب شده تا این منطقه با محل‌هایی برای خرید و فروش، امکانات کسب و کار، جاذبه‌های تفریحی و رفاهی و پارک‌های تدارکاتی تبدیل به یک شهر فرودگاهی چندمنظوره شود. این امکانات نه

تنها موجب شده که مسافران از سفر خود تجربه خوبی داشته باشند، بلکه باعث شکوفایی اقتصادی ملی نیز شده است.

جمع‌بندی

امروزه شهرهای فرودگاهی، یک حرکت جهانی تثبیت شده مشخص و در حال گسترش هستند که فرودگاه‌هایی با هر اندازه در همه قاره‌های این سیاره را دربر می‌گیرند. آری؛ شهرهای فرودگاهی آینده صنعت حمل‌ونقل جهانی را در دست خواهند داشت و توانمندی‌ها و ظرفیت‌های‌شان، عیار و معیار توسعه اقتصادی کشورها خواهد بود.

